

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 19 grudnia 2012 r.*

Dyrektywa 2004/83/WE — Minimalne normy dotyczące warunków przyznania statusu uchodźcy lub statusu ochrony uzupełniającej — Bezpaństwowcy pochodzenia palestyńskiego, którzy rzeczywiście korzystali z pomocy Agencji Narodów Zjednoczonych dla Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (UNRWA) — Prawo tych bezpaństwowców do uznania ich za uchodźców na podstawie art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83 — Przesłanki stosowania — Ustanie pomocy UNRWA „z jakichkolwiek powodów” — Dowód — Konsekwencje dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy — Uprawnienie, aby ipso facto stać się beneficjentami tej dyrektywy — Automatyczne uznanie za „uchodźcę” w rozumieniu art. 2 lit. c) tej dyrektywy i nadanie statusu uchodźcy na podstawie jej art. 13

W sprawie C-364/11

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Fővárosi Bíróság (Węgry) postanowieniem z dnia 3 czerwca 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 lipca 2011 r., w postępowaniu:

Mostafa Abed El Karem El Kott,

Chadi Amin A Radi,

Hazem Kamel Ismail

przeciwko

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal,

przy udziale:

ENSZ Menekültügyi Főbiztossága,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, K. Lenaerts, wiceprezes, A. Tizzano, L. Bay Larsen (sprawozdawca), T. von Danwitz i J. Malenovský, prezesi izb, U. Lohmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader i J.J. Kasel, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 maja 2012 r.,

* Język postępowania: węgierski.

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu H. Kamela Ismaila przez G. Győző i T. Fazekasa, ügyvédek,
- w imieniu ENSZ Menekültügyi Főbiztossága przez I. Ciobanu, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez M. Demetriou, barrister,
- w imieniu rządu węgierskiego przez M. Fehéra, K. Szijjártó i Z. Tóth, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu belgijskiego przez T. Materne’a i C. Pochet, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzega i N. Grafa Vitzthuma, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu francuskiego przez G. de Bergues’a i S. Meneza oraz przez B. Beaupère-Manokhę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu rumuńskiego przez F. Abrudan, I. Barę i R.H. Radu, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez L. Seeborutha, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez S. Fatimę, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Condou-Durande i V. Kreuzschitz, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 13 września 2012 r.,

wyduje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy interpretacji art. 12 ust. 1 lit. a) dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako os[ób], które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony, oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz.U. L 304, s. 2 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 7, s. 96).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy M. Abedem El Karemem El Kottem, Ch.A. A Radim i H. Kamelem Ismailem – bezpaństwowcami pochodzenia palestyńskiego – a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (urzędem ds. imigracji i spraw obywatelskich, zwanym dalej „BAH”) dotyczącego oddalenia przez ten urząd ich wniosków o nadanie statusu uchodźcy.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

Konwencja dotycząca statusu uchodźców

- 3 Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, nr 2545 (1954), s. 150], weszła w życie w dniu 22 kwietnia 1954 r. Została ona uzupełniona i zmieniona Protokołem dotyczącym statusu uchodźców zawartym w Nowym Jorku w dniu 31 stycznia 1967 r., który wszedł w życie w dniu 4 października 1967 r. (zwana dalej „konwencją genewską”).
- 4 Zgodnie z art. 1 ust. A pkt 2 akapit pierwszy konwencji genewskiej termin „uchodźca” stosuje się do każdej osoby, która „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się [...] poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania, nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa”.
- 5 Artykuł 1 ust. D konwencji genewskiej, ustanawiający odrębny status prawny dla pewnych grup osób, stanowi:

„Niniejsza konwencja nie ma zastosowania do osób, które aktualnie korzystają z ochrony lub pomocy organów lub agencji Narodów Zjednoczonych innych niż Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców [UNHCR].

Z chwilą, gdy taka ochrona lub pomoc zostanie z jakiegokolwiek przyczyny wstrzymana, osoby te ipso facto będą korzystały z dobrodziejstw niniejszej konwencji, mimo że ich położenie nie zostało ostatecznie uregulowane zgodnie ze stosownymi rezolucjami przyjętymi przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych”.

Komisja Rozjemcza Narodów Zjednoczonych

- 6 Komisja Rozjemcza Narodów Zjednoczonych (UNCCP) została utworzona na mocy rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych nr 194 (III) z dnia 11 grudnia 1948 r. Zgodnie z pkt 11 akapit drugi tej rezolucji Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych:

„*Poleca* [UNCCP] ułatwić powrót, ponowne osiedlenie się oraz odbudowę sytuacji ekonomicznej i społecznej uchodźców, a także wypłatę odszkodowań oraz utrzymywanie ścisłego kontaktu z Dyrektorem Agencji Narodów Zjednoczonych dla Pomocy Uchodźcom Palestyńskim i – za jego pośrednictwem – z właściwymi organami i agencjami Organizacji Narodów Zjednoczonych”.

Agencja Narodów Zjednoczonych dla Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie

- 7 Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych nr 302 (IV) z dnia 8 grudnia 1949 r., dotycząca pomocy uchodźcom palestyńskim, powołała do życia Agencję Narodów Zjednoczonych dla Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (UNRWA). Jej mandat był regularnie odnawiany, a obecny wygasa w dniu 30 czerwca 2014 r. Obszar działań UNRWA obejmuje Liban, Syrię, Jordanię, Zachodni Brzeg (w tym Wschodnią Jerozolimę) oraz Strefę Gazy.

- 8 Zgodnie z pkt 20 rezolucji nr 302 (IV) Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych:
- „Zobowiązuje [UNRWA] do współpracy z [UNCCP] w celu jak najlepszego wypełniania przez nie swoich zadań, w szczególności w odniesieniu do pkt 11 rezolucji Zgromadzenia Ogólnego nr 194 (III) z dnia 11 grudnia 1948 r.”.
- 9 Zgodnie z pkt 6 rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych nr 2252 (ES-V) z dnia 4 lipca 1967 r., dotyczącej pomocy humanitarnej, Zgromadzenie popiera wysiłki UNRWA w celu udzielenia pomocy humanitarnej, na ile to możliwe, w trybie pilnym i na zasadzie środka tymczasowego, innym osobom z regionu, które aktualnie pozostają wysiedlone i dramatycznie potrzebują natychmiastowej pomocy z powodu niedawnych działań zbrojnych.
- 10 Zgodnie z pkt 1–3 rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych nr 66/72 z dnia 9 grudnia 2011 r., dotyczącej pomocy uchodźcom palestyńskim, Zgromadzenie:
- „1. *Z przykrością zauważa*, że ani powrót, ani wypłata odszkodowań na rzecz uchodźców, o których mowa w pkt 11 rezolucji 194 (III), dotychczas nie nastąpiły i że w związku z tym sytuacja uchodźców z Palestyny pozostaje przedmiotem głębokiej troski [...].
2. *Z przykrością zauważa także*, że [UNCCP] nie potrafiła znaleźć sposobu przyspieszenia wykonania pkt 11 rezolucji 194 (III), i ponownie zwraca się do [UNCCP] o kontynuowanie wysiłków w tym zakresie [...].
3. *Potwierdza konieczność kontynuowania dzieła [UNRWA], a także znaczenie jej działań, które powinny być prowadzone bez przeszkód, jak również jej usług świadczonych na rzecz dobrobytu i rozwoju społecznego uchodźców z Palestyny oraz stabilności regionu w oczekiwaniu na sprawiedliwe rozstrzygnięcie kwestii uchodźców palestyńskich*”.

Prawo Unii

Dyrektywa 2004/83

- 11 Zgodnie z motywem 3 dyrektywy 2004/83 konwencja genewska zawiera fundamenty międzynarodowego reżimu prawnego dla ochrony uchodźców.
- 12 Jak wynika z motywu 10 tej dyrektywy w związku z art. 6 ust. 1 TUE i w jego świetle, owa dyrektywa uwzględnia prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w szczególności w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”). Dyrektywa ta zmierza w szczególności do zapewnienia, na podstawie art. 1 i 18 karty, pełnego poszanowania ludzkiej godności i prawa do azylu osób ubiegających się o azyl.
- 13 Motywy 16 i 17 tej dyrektywy brzmią następująco:
- „(16) Minimalne normy dla definicji i określenia istoty statusu uchodźcy powinny zostać ustanowione jako wytyczne dla właściwych krajowych organów państw członkowskich przy stosowaniu konwencji genewskiej.
- (17) Konieczne jest wprowadzenie wspólnych kryteriów dla uznawania wnoszących o azyl jako uchodźców w rozumieniu art. 1 konwencji genewskiej”.
- 14 Zgodnie z art. 1 dyrektywy 2004/83 jej celem jest określenie minimalnych norm dla zakwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osób, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony, oraz określenie zakresu przyznanej ochrony.

15 Zgodnie z art. 2 tej dyrektywy do jej celów:

„a) »międzynarodowa ochrona« oznacza status uchodźcy lub status ochrony uzupełniającej, tak jak to określono w lit. d) i f);

[...]

c) »uchodźca« oznacza obywatela państwa trzeciego, który posiadając uzasadnioną obawę bycia prześladowanym z powodów rasowych, religijnych, narodowościowych, przekonań politycznych lub członkostwa w określonej grupie społecznej, znajduje się poza krajem, którego jest obywatelem, i jest niezdolny do wykorzystania bądź, ze względu na taką obawę, nie chce wykorzystać ochrony takiego państwa, lub bezpieczeństwa, który będąc poza państwem poprzedniego miejsca stałego pobytu, z takich samych powodów, jak wskazano powyżej, jest niezdolny do powrotu lub – posiadając taką obawę – nie chce wrócić do niego, i do którego art. 12 nie ma zastosowania;

d) »status uchodźcy« oznacza uznanie przez państwo członkowskie obywatela państwa trzeciego albo bezpieczeństwa jako uchodźcy;

e) »osoba kwalifikująca się do ochrony uzupełniającej« oznacza obywatela państwa trzeciego albo bezpieczeństwa, który nie kwalifikuje się jako uchodźca, lecz w odniesieniu do którego istnieją istotne podstawy, aby uznać, iż jeśli taka osoba wróci do swojego kraju pochodzenia, a w przypadku bezpieczeństwa – do państwa poprzedniego miejsca stałego pobytu, może napotkać rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy, jak określono w art. 15, i w stosunku do której art. 17 ust. 1 i 2 [dotyczące podstaw wyłączenia możliwości uzyskania ochrony międzynarodowej] nie mają zastosowania oraz która jest niezdolna do wykorzystania lub, ze względu na takie ryzyko, nie chce wykorzystać ochrony takiego państwa;

[...]”.

16 Artykuł 4 dyrektywy 2004/83, zawarty w rozdziale II, zatytułowanym „Ocenianie wniosków o udzielenie międzynarodowej ochrony”, określa kryteria oceny faktów i okoliczności i stanowi w swym ust. 3:

„Ocena wniosku o udzielenie międzynarodowej ochrony powinna być przeprowadzana indywidualnie i obejmuje wzięcie pod uwagę:

a) wszystkich odpowiednich faktów, odnoszących się do państwa pochodzenia w czasie podejmowania decyzji w sprawie wniosku, w tym również ustaw i rozporządzeń państwa pochodzenia oraz sposobów, w jaki są one wykonywane;

b) odpowiednich oświadczeń i dokumentacji przedstawionych przez wnioskodawcę, zawierających informacje, czy wnioskodawca był lub może być prześladowany lub doznawać poważnej krzywdy;

c) indywidualnej sytuacji i uwarunkowań osobistych wnioskodawcy obejmujących takie czynniki jak pochodzenie, płeć i wiek – w celu dokonania oceny, czy, na podstawie osobistych uwarunkowań wnioskodawcy, działania, których doświadczył lub na które mógł być narażony, mogły stanowić prześladowania lub poważną krzywdę;

d) czy działania wnioskodawcy od chwili opuszczenia państwa pochodzenia były prowadzone wyłącznie lub w głównym stopniu w kierunku stworzenia koniecznych warunków do wnioskowania o uzyskanie międzynarodowej ochrony – w celu dokonania oceny, czy taka działalność naraża wnioskodawcę na prześladowania lub poważną krzywdę, jeśli powróci do kraju pochodzenia;

e) czy wnioskodawca mógłby wykorzystać ochronę innego państwa, w którym mógł uzyskać obywatelstwo”.

17 Artykuł 11 dyrektywy 2004/38, zatytułowany „Utrata statusu”, zawarty w rozdziale III, zatytułowanym „Kwalifikacje, aby zostać uchodźcą”, stanowi:

„1. Obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec przestaje być uchodźcą, jeśli:

[...]

f) będąc bezpaństwowcem [osobą] bez obywatelstwa, jest w stanie wrócić do państwa poprzedniego miejsca stałego pobytu w związku z ustaniem okoliczności, w których został uznany za uchodźcę.

[...]”.

18 Zawarty w tym samym rozdziale III art. 12 tej dyrektywy, zatytułowany „Wyłączenie”, stanowi w ust. 1 lit. a), zbudowanym z dwóch zdań odzwierciedlających treść dwóch akapitów art. 1 ust. D konwencji genewskiej:

„Obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec zostaje wyłączony z możliwości bycia uchodźcą [Obywatelowi państwa trzeciego nie przysługuje status uchodźcy], jeśli:

a) podlega pod zakres art. 1 [ust.] D konwencji genewskiej odnoszącego się do ochrony lub pomocy od organów lub agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych innych niż [UNHCR]. Jeśli taka ochrona lub pomoc ustała z jakichkolwiek powodów, bez [ostatecznego] ustalenia stanowiska [położenia] takich osób zgodnie z odpowiednimi rezolucjami Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, takie osoby tym samym [ipso facto] stają się upoważnione [uprawnione], aby stać się beneficjentami niniejszej dyrektywy”.

19 Zgodnie z ust. 1 lit. b) wspomnianego art. 12 status uchodźcy nie przysługuje obywatelowi państwa trzeciego lub bezpaństwowcowi, który „jest uznany przez właściwe władze [organy] państwa, w którym przebywa, jako posiadający prawa i obowiązki, które są związane z posiadaniem obywatelstwa tego państwa, albo posiadający prawa i obowiązki do nich równorzędne”.

20 Artykuł 12 ust. 2 dyrektywy 2004/83 przewiduje, że status uchodźcy nie przysługuje obywatelowi państwa trzeciego lub bezpaństwowcowi, w przypadku którego istnieją poważne powody, aby uważać, że ma do niego zastosowanie którakolwiek z przewidzianych w tym przepisie podstaw wyłączenia, odnoszących się z jednej strony do okoliczności popełnienia przez niego „przestępstw[a] [zbrodni] przeciwko pokojowi, przestępstw[a] wojenne[go] [zbrodni wojennych], przestępstw[a] [zbrodni] przeciwko ludzkości” [ust. 2 lit. a)], „poważne[go] przestępstw[a] o charakterze innym niż polityczne” [ust. 2 lit. b)] lub z drugiej strony do bycia winnym „działań sprzecznych z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych” [ust. 2 lit. c)].

21 Podstawy wyłączenia możliwości uzyskania statusu uchodźcy określone w art. 12 ust. 1 lit. b) oraz w art. 12 ust. 2 i 3 dyrektywy 2004/83 odpowiadają podstawom wymienionym w art. 1, odpowiednio, ust. E i F konwencji genewskiej.

22 Artykuł 13 dyrektywy 2004/83, zatytułowany „Przyznawanie statusu uchodźcy”, znajdujący się w jej rozdziale IV, zatytułowanym „Status uchodźcy”, stanowi:

„Państwa członkowskie przyznają status uchodźcy obywatelowi państwa trzeciego lub bezpaństwowcowi, który kwalifikuje się jako uchodźca, zgodnie z rozdziałami II i III”.

23 Artykuł 14 dyrektywy 2004/83, również znajdujący się w jej rozdziale IV, zatytułowany „Cofnięcie, uchylenie albo odmowa odnowienia statusu uchodźcy”, przewiduje w ust. 1, że państwa członkowskie cofają status uchodźcy nadany przez organ krajowy, jeżeli na podstawie art. 11 uchodźcy status ten przestał przysługiwać.

24 Artykuł 21 ust. 1 tej dyrektywy, znajdujący się w jej rozdziale VII, zatytułowanym „Zagadnienia objęte międzynarodową ochroną”, stanowi:

„Państwa członkowskie, zgodnie z ich zobowiązaniami międzynarodowymi, przestrzegają zasady zakazu wydalenia”.

Dyrektywa 2005/85/WE

25 Zgodnie z art. 2 ust. c) dyrektywy Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w państwach członkowskich (Dz.U. L 326, s. 13):

„»wnioskodawca lub »osoba ubiegająca się o azyl« oznacza obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który złożył wniosek o udzielenie azylu, w odniesieniu do którego nie została jeszcze podjęta ostateczna decyzja”.

Prawo węgierskie

26 Artykuł 8 ust. 1 ustawy nr LXXX z 2007 r. o prawie azylu (*Magyar Közlöny* 2007/83) stanowi:

„Za uchodźcę nie jest uważany cudzoziemiec, do którego odnosi się którakolwiek z podstaw wyłączenia ustanowionych w art. 1 ust. D, E lub F konwencji genewskiej”.

Postępowanie główne

Przypadek M. Abeda El Karema El Kotta

27 Z postanowienia odsyłającego wynika, że M. Abed El Kareem El Kott żył w trudnych warunkach materialnych w obozie dla uchodźców UNRWA w Ein el-Hilweh w Libanie. Owa okoliczność, a także podpalenie jego domu i kierowane przeciwko niemu groźby skłoniły go do opuszczenia terenu obozu i ucieczki z Libanu, gdzie, jak uważał, mógłby zostać odnaleziony.

28 Na Węgrzech BAH odmówił nadania mu statusu uchodźcy, jednocześnie wydając, na podstawie art. 21 ust. 1 dyrektywy 2004/83, zakaz jego wydalenia.

29 Mostafa Abed El Kareem El Kott odwołał się od decyzji BAH do sądu odsyłającego, kwestionując odmowę nadania mu statusu uchodźcy.

Przypadek Ch.A. A Radiego

30 Z postanowienia odsyłającego wynika, że dom Ch.A. A Radiego, mieszczący się w obozie dla uchodźców UNRWA w Nahr el-Bared, również znajdującym się na terytorium Libanu, został zniszczony w maju 2007 r. w trakcie starć pomiędzy wojskiem libańskim a grupą islamską Fatah. Ponieważ dla Ch.A. A Radiego nie było miejsca w pobliskim obozie dla uchodźców w Baddawi, znajdującym się w pobliżu obozu w Nahr el-Bared, on, jego rodzice oraz bracia i siostry zamieszkali

w domu znajomego w Trypolisie (Liban). Niemniej jednak żołnierze libańscy ubliżali im, maltretowali ich, aresztowali według swojego uznania, torturowali i upokarzali. Ponieważ jako Palestyńczycy byli pozbawieni w Libanie praw, Ch.A. A Radi postanowił opuścić Liban razem ze swoim ojcem.

- 31 BAH także jemu odmówił nadania statusu uchodźcy, jednocześnie wydając zakaz jego wydalenia. Chadi Amin A Radi odwołał się do sądu odsyłającego, kwestionując odmowę nadania mu tego statusu.

Przypadek H. Kamela Ismaila

- 32 Hazem Kamel Ismail mieszkał razem rodziną w obozie dla uchodźców w Ein el-Hilweh. Twierdzi on, że podczas starć zbrojnych pomiędzy grupą islamską Fatah a Jund al-Sham ekstremiści chcieli używać dachu domu, w którym mieszkał. Ponieważ im na to nie pozwolił, grożono mu śmiercią i podejrzewano, że był „agentem wroga”. Ze względu na to, że nie mógł się bronić, udał się ze swoją rodziną do Bejrutu (Liban). Jednak i tam nie czuł się bezpiecznie, wobec czego uciekł na Węgry, gdzie przedstawił zaświadczenie palestyńskiego komitetu ludowego, poświadczające, iż razem z rodziną musiał opuścić obóz uchodźców w Ein el-Hilweh ze względów bezpieczeństwa i w związku z groźbami ze strony skrajnych islamistów. Do zaświadczenia dołączono zdjęcia jego uszkodzonego domu.
- 33 BAH nie nadał mu statusu uchodźcy, jednocześnie przyznając mu oraz członkom jego rodziny ochronę uzupełniającą.
- 34 Hazem Kamel Ismail także odwołał się do sądu odsyłającego od decyzji odmawiającej nadania mu statusu uchodźcy.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 35 Sąd odsyłający połączył te trzy sprawy do łącznego rozpoznania w postępowaniu głównym.
- 36 Skarżący w postępowaniu głównym, powołując się przed sądem odsyłającym – według tego sądu w sposób wiarygodny – na osobiste uwarunkowania, które zmusiły ich do opuszczenia obszaru działań UNRWA, domagają się uznania ich za uchodźców na podstawie art. 1 ust. D akapit drugi konwencji genewskiej, do którego odsyła art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83.
- 37 Skarżący podnoszą, że ze względu na wstrzymanie pomocy UNWRA w rozumieniu wspomnianego postanowienia konwencji genewskiej automatycznie nabyli oni na jego podstawie prawo do uzyskania statusu uchodźcy.
- 38 Dokonując oceny ich wniosków, BAH potraktował skarżących w postępowaniu głównym jak osoby ubiegające się o azyl w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2005/85, w związku z czym oceny tej dokonał zgodnie z ustanowioną w niej procedurą. BAH doszedł do wniosku, że skarżący nie spełnili przesłanek koniecznych do nadania im statusu „uchodźcy” w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2004/83.
- 39 Uznając, że wstrzymanie pomocy UNWRA następuje w sytuacji, w której agencja – ze względu na obiektywne przyczyny dotyczące jej zakresu działania – nie może zagwarantować ochrony lub pomocy osobom, którym owa ochrona lub pomoc przysługuje, BAH nie zgadza się z twierdzeniem, że uprawnienie, aby ipso facto stać się beneficjentem dyrektywy 2004/83, implikuje automatyczne uznanie danej osoby za uchodźcę. Otóż skutki prawne użycia w dyrektywie zwrotu „ipso facto” ograniczają się jedynie do objęcia zainteresowanej osoby zakresem podmiotowym tej dyrektywy, w związku z czym użycie tego zwrotu jedynie otwiera jej możliwość uzyskania statusu uchodźcy.

- 40 Sąd odsyłający zwraca w szczególności uwagę na to, że ponieważ wszyscy skarżący w postępowaniu głównym korzystali z pomocy organu, o którym mowa w art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze wspomnianej dyrektywy, istnieje konieczność ustalenia z jednej strony warunków, w których można uznać, że pomoc ta ustała w rozumieniu zdania drugiego tego przepisu, oraz z drugiej strony charakteru i zakresu gwarancji, jakie po ustaniu owej pomocy ipso facto przysługują zainteresowanym osobom na gruncie tej dyrektywy.
- 41 W tej sytuacji Fővárosi Bíróság (sąd w Budapeszcie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„Czy na podstawie art. 12 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2004/83:

- 1) Bycie beneficjentem systemu dyrektywy oznacza uznanie statusu uchodźcy lub którejkolwiek z dwóch form ochrony wchodzących w zakres stosowania dyrektywy (status uchodźcy i status ochrony uzupełniającej) w zależności od decyzji państwa członkowskiego, czy też nie powoduje automatycznego uznania żadnej z tych form, lecz oznacza jedynie włączenie do podmiotowego zakresu dyrektywy?
- 2) Ustanie ochrony lub pomocy ze strony agencji dotyczy pobytu poza obszarem działań agencji, zaprzestania działalności agencji, okoliczności, że agencja nie może już przyznać ochrony lub pomocy, czy też obiektywnej przeszkody powodującej, że uprawniona osoba nie może otrzymać ochrony lub pomocy?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

- 42 Z motywów 3, 16 i 17 dyrektywy 2004/83 wynika, że konwencja genewska zawiera fundamenty międzynarodowego reżimu prawnego ochrony uchodźców oraz że przepisy dyrektywy odnoszące się do warunków nadania statusu uchodźcy oraz zawartości przyznawanej ochrony zostały ustanowione jako wytyczne dla właściwych organów państw członkowskich przy stosowaniu tej konwencji w oparciu o wspólne pojęcia i kryteria (wyrok z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie C-31/09 Bolbol, Zb.Orz. s. I-5539, pkt 37).
- 43 Przepisy dyrektywy 2004/83 należy zatem interpretować w świetle jej ogólnej systematyki i celu, z poszanowaniem konwencji genewskiej i innych odpowiednich traktatów, o których mowa w art. 78 ust. 1 TFUE. Interpretacja ta powinna również, jak to wynika z motywu 10 dyrektywy, uwzględniać prawa podstawowe oraz zasady uznane w szczególności w karcie (wyrok z dnia 5 września 2012 r. w sprawach połączonych C-71/11 i C-99/11 Y i Z, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 W postępowaniu, które zakończyło się ww. wyrokiem w sprawie Bolbol, Fővárosi Bíróság zwrócił się do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi o treści prawie identycznej z treścią pytań postawionych w niniejszym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Niemniej jednak ze względu na to, że w tamtej sprawie zainteresowane osoby nie korzystały z pomocy UNRWA przed opuszczeniem obszaru działań agencji i przed złożeniem wniosku o udzielenie azylu na Węgrzech, Trybunał stwierdził, iż nic nie przemawiało za koniecznością badania z jednej strony okoliczności, w jakich może on uznać, że pomoc ta „ustała z jakichkolwiek powodów”, ani z drugiej strony charakteru wynikającego z tej dyrektywy uprawnienia, aby skutek ustania tej pomocy zainteresowana osoba „ipso facto stała się jej beneficjentem” (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Bolbol, pkt 55, 56).

W przedmiocie pytania drugiego

- 45 Poprzez swoje pytanie drugie, które trzeba rozpatrzyć w pierwszej kolejności, sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że ustanie ochrony lub pomocy ze strony organów lub agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych innych niż UNHCR „z jakichkolwiek powodów” odnosi się też do sytuacji osoby, która opuszcza obszar działania tego organu lub tej agencji w okolicznościach takich jak te, w których znaleźli się skarżący w postępowaniu głównym.
- 46 W tym względzie już na samym początku trzeba przypomnieć, że zgodnie z art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze wspomnianej dyrektywy obywatelowi państwa trzeciego lub bezpaństwowcowi nie przysługuje status uchodźcy, „jeżeli podlega [on] pod zakres art. 1 [ust.] D konwencji genewskiej odnoszącego się do ochrony lub pomocy od organów lub agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych innych niż [UNHCR]”.
- 47 Artykuł 1 ust. D akapit pierwszy konwencji genewskiej stanowi, że nie ma ona zastosowania do osób, które „aktualnie korzystają” z ochrony lub pomocy „organów lub agencji Narodów Zjednoczonych innych niż UNHCR”. Owa podstawa wyłączenia z zakresu stosowania tej konwencji powinna być interpretowana ściśle (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Bolbol, pkt 51).
- 48 Nie ulega wątpliwości, że UNRWA stanowi obecnie, jak w pkt 5 opinii zauważyła rzecznik generalna, jeden z organów lub jedną z agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych innych niż UNHCR, o których mowa w art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze dyrektywy 2004/83 i w art. 1 ust. D akapit pierwszy konwencji genewskiej (zob. podobnie także ww. wyrok w sprawie Bolbol, pkt 44).
- 49 Okoliczności, że wspomniane postanowienie konwencji genewskiej, do którego odsyła art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze dyrektywy 2004/83, wyłącza z zakresu jej stosowania wyłącznie osoby, które „aktualnie korzystają” z ochrony lub z pomocy organów lub agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych, nie można interpretować w ten sposób, że sama nieobecność lub dobrowolne opuszczenie obszaru działań UNRWA wystarczą, by wyłączenie możliwości uznania danej osoby za uchodźcę przestało mieć zastosowanie.
- 50 Gdyby bowiem tak było, to do osoby ubiegającej się o azyl w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2005/85, która składa wniosek na terytorium jednego z państw członkowskich, a więc fizycznie znajduje się poza obszarem działań UNRWA, nigdy nie miałaby zastosowania podstawa wyłączenia możliwości uzyskania statusu uchodźcy, ustanowiona w art. 12 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2004/83, co – jak w pkt 52 i 53 opinii zauważyła rzecznik generalna – skutkowałoby pozbawieniem tej podstawy wszelkiej skuteczności (*effet utile*).
- 51 Ponadto zaakceptowanie stanowiska, że dobrowolne opuszczenie obszaru działań UNRWA, a w związku z tym dobrowolna rezygnacja z pomocy tej agencji, stanowi przesłankę stosowania art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83, byłoby nie do pogodzenia z celem art. 1 ust. D akapit pierwszy konwencji genewskiej, który wyłącza możliwość korzystania z systemu tej konwencji przez osoby korzystające z takiej pomocy.
- 52 W związku z tym art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze wspomnianej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że podstawa wyłączenia możliwości uzyskania statusu uchodźcy odnosi się nie tylko do osób, które aktualnie korzystają z pomocy UNRWA, lecz również do tych, które, jak skarżący w postępowaniu głównym, rzeczywiście korzystały z tej pomocy krótko przed złożeniem wniosku o udzielenie azylu w państwie członkowskim, pod warunkiem jednak, że pomoc ta nie ustała w rozumieniu zdania drugiego owego ust. 1 lit. a).

- 53 Owo zdanie drugie dotyczy sytuacji, w której ochrona lub pomoc organów lub agencji Narodów Zjednoczonych innych niż UNHCR „ustała z jakichkolwiek powodów”, mimo że położenie zainteresowanych osób nie zostało ostatecznie uregulowane zgodnie ze stosownymi rezolucjami Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych.
- 54 Tymczasem nie ulega wątpliwości, że – jak między innymi wynika z pkt 1 i 3 rezolucji nr 66/72 Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych z dnia 9 grudnia 2011 r. – położenie osób korzystających z pomocy UNRWA do dziś nie zostało ostatecznie uregulowane.
- 55 Ponieważ samo opuszczenie obszaru działań UNRWA przez osobę ubiegającą się o status uchodźcy, niezależnie od motywów, jakie nią kierowały, nie może oznaczać końca wyłączenia możliwości uzyskania statusu uchodźcy, przewidzianego w art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze dyrektywy 2004/83, trzeba wobec tego ustalić, w jakich okolicznościach można uznać, że pomoc UNRWA ustała w rozumieniu drugiego zdania tego przepisu.
- 56 W tym względzie należy zauważyć, że nie tylko samo zaprzestanie działalności organu lub agencji udzielającej ochrony lub pomocy powoduje ustanie ochrony lub pomocy tego organu lub agencji w rozumieniu zdania drugiego owego art. 12 ust. 1 lit. a); jest ono powodowane również brakiem możliwości wykonywania przez ten organ bądź przez tę agencję swoich zadań.
- 57 Aby podstawa wyłączenia możliwości uzyskania statusu uchodźcy przestała znajdować zastosowanie, użyte w art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83 sformułowanie „[j]eśli taka ochrona lub pomoc ustała z jakichkolwiek powodów” należy bowiem odnosić przede wszystkim do rzeczywistego zaprzestania udzielania pomocy przez UNRWA, nie zaś do całkowitego zaprzestania działania tej agencji.
- 58 Jakkolwiek nie ulega wątpliwości, że gdyby wspomniane sformułowanie rozpatrywać oddzielnie, można by je rozumieć jako odnoszące się jedynie do zdarzeń, które nastąpiły bezpośrednio po stronie samej UNRWA, takich jak całkowite zaprzestanie działań tej agencji lub zdarzeń, które w ogólny sposób uniemożliwiają jej wykonywanie swoich zadań. Niemniej jednak użycie następnie w drugim zdaniu tego przepisu zwrotu „z jakichkolwiek powodów” narzuca konieczność interpretowania go w ten sposób, że przyczyna powodująca ustanie pomocy może też wynikać z okoliczności, które, niezależnie od woli zainteresowanej osoby, zmuszają ją do opuszczenia obszaru działań UNRWA.
- 59 Samo nieprzebywanie na tym obszarze lub dobrowolne jego opuszczenie nie oznacza jeszcze, że pomoc ta ustała. Jeżeli natomiast zainteresowana osoba została zmuszona do podjęcia takiej decyzji z przyczyn całkowicie niezależnych od jej woli, można skłaniać się ku stanowisku, że pomoc, z której osoba ta korzystała, ustała w myśl art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83.
- 60 Taka interpretacja zgodna jest z celem wspomnianego art. 12 ust. 1 lit. a), który zmierza w szczególności do zapewnienia, by uchodźcy palestyńscy cały czas podlegali ochronie mającej wymiar rzeczywistej ochrony lub pomocy, nie zaś jedynie gwarancji dalszego funkcjonowania organu lub agencji zapewniającej tę pomoc lub ochronę. Cel ten znajduje też potwierdzenie w pkt 20 rezolucji nr 302 (IV) w związku z pkt 6 rezolucji nr 2252 (ES-V) Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych.
- 61 Aby ustalić, czy pomoc lub ochrona rzeczywiście ustały na gruncie tego przepisu dyrektywy 2004/83, właściwe organy i sądy krajowe muszą zbadać, czy opuszczenie przez zainteresowaną osobę obszaru działań organu lub agencji było uzasadnione przyczynami pozostającymi poza jej kontrolą i niezależnymi od jej woli, wskutek czego osoba ta nie mogła dłużej korzystać z pomocy UNRWA.
- 62 Co się tyczy badania, w konkretnym przypadku, okoliczności leżących u podłoża decyzji o opuszczeniu obszaru działań UNRWA, organy krajowe muszą je przeprowadzać z uwzględnieniem celu art. 1 ust. D konwencji genewskiej, do której odsyła art. 12 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy, którym to celem jest

zapewnienie uchodźcom palestyńskim, jako takim, możliwości korzystania przez nich z ochrony aż do chwili ostatecznego uregulowania ich położenia zgodnie ze stosownymi rezolucjami Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych.

- 63 Mając na względzie ten cel, należy przyjąć, że uchodźca palestyński zmuszony jest do opuszczenia obszaru działań UNRWA, jeżeli jego bezpieczeństwo osobiste jest poważnie zagrożone, zaś agencja nie ma możliwości zapewnienia mu na tym obszarze warunków do życia zgodnych z zadaniami, których wykonanie zostało jej powierzone.
- 64 Trzeba w tym względzie dodać, że w sytuacji gdy właściwe organy państwa członkowskiego, w którym dana osoba złożyła wniosek o udzielenie azylu, dążą do ustalenia, czy – z przyczyn pozostających poza kontrolą tej osoby i niezależnych od jej woli – osoba ta rzeczywiście nie może korzystać z pomocy, którą otrzymywała przed opuszczeniem obszaru działań UNRWA, organy te powinny dokonać indywidualnej oceny wszystkich istotnych czynników, w ramach której analogiczne zastosowanie mógłby znaleźć art. 4 ust. 3 dyrektywy 2004/83.
- 65 Wobec powyższego na pytanie drugie trzeba odpowiedzieć, iż art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że ustanie ochrony lub pomocy organu lub agencji Narodów Zjednoczonych innych niż UNHCR „z jakichkolwiek powodów” odnosi się też do sytuacji, w której osoba, która rzeczywiście korzystała z tej ochrony lub pomocy, przestaje z niej korzystać z przyczyn pozostających poza jej kontrolą i niezależnych od jej woli. Właściwe organy krajowe państwa odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu złożonego przez taką osobę winne są ustalić, na podstawie indywidualnej oceny każdego wniosku, czy osoba ta została zmuszona do opuszczenia obszaru działań tego organu lub tej agencji, co ma miejsce, w przypadku gdy bezpieczeństwo osobiste tej osoby było poważnie zagrożone, zaś właściwy organ lub właściwa agencja nie miała możliwości zapewnienia jej na tym obszarze warunków do życia zgodnych z zadaniami, których wykonanie zostało jej powierzone.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 66 W odniesieniu do pytania pierwszego trzeba na wstępie podkreślić, że dyrektywa 2004/83, w odróżnieniu od konwencji genewskiej, która reguluje tylko status uchodźcy, przewiduje dwa odrębne systemy ochrony – z jednej strony status uchodźcy, a z drugiej strony status ochrony uzupełniającej. Artykuł 2 lit. e) tej dyrektywy stanowi, że z ochrony uzupełniającej może skorzystać osoba, „która nie kwalifikuje się jako uchodźca”.
- 67 W związku z tym, mając na uwadze ową różnicę dotyczącą ochrony udzielanej, odpowiednio, na podstawie konwencji genewskiej i dyrektywy 2004/83, sformułowanie „stać się beneficjentami [...] dyrektywy”, użyte w art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie owej dyrektywy, należy rozumieć jako odnoszące się wyłącznie do statusu uchodźcy, jako że przepis ten czerpie inspirację z art. 1 ust. D konwencji genewskiej, w świetle której dyrektywa ta powinna być interpretowana.
- 68 Ponadto odnosząc się jedynie do statusu uchodźcy, art. 12 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2004/83 nie pozbawia żadnej osoby możliwości uzyskania ochrony uzupełniającej na gruncie art. 2 lit. e) tej dyrektywy a jej art. 17, określający podstawy wyłączenia możliwości uzyskania tej ochrony, w żaden sposób nie odnosi się do korzystania z ochrony lub pomocy agencji takiej jak UNRWA.
- 69 W świetle tych uwag wstępnych trzeba stwierdzić, że sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że uprawnienie, aby „stać się beneficjentem [tej] dyrektywy”, oznacza, iż dana osoba nabywa prawo do statusu uchodźcy automatycznie, czy też tylko wówczas, gdy objęta jest podmiotowym zakresem tej dyrektywy.

- 70 Konieczne jest w tym względzie wyjaśnienie, że z jednej strony zgodnie ze wspomnianym art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie w przypadku spełnienia wskazanych w tym przepisie wymogów zainteresowane osoby mogą „ipso facto stać się beneficjentami [tej] dyrektywy”, zaś z drugiej strony art. 1 ust. D akapit drugi konwencji genewskiej stanowi, że w tym samym przypadku osoby te, odpowiednio, „bénéficient de plein droit du régime de cette convention [ipso facto będą korzystały z dobrodziejstw niniejszej konwencji]” i, w drugiej wersji językowej mającej charakter tekstu autentycznego, „shall ipso facto be entitled to the benefits of this Convention”.
- 71 Sformułowanie „uprawnienie, aby ipso facto stać się beneficjentami [tej] dyrektywy” należy interpretować zgodnie z art. 1 ust. D akapit drugi konwencji genewskiej, czyli w sposób pozwalający zainteresowanym osobom „ipso facto” korzystać z systemu tej konwencji i z jej „dobrodziejstw”.
- 72 W związku z tym uprawnienie powstałe wskutek ustania pomocy UNRWA oraz okoliczność, że podstawa wyłączenia możliwości uzyskania statusu uchodźcy przestała znajdować zastosowanie, nie mogą ograniczać się tylko do możliwości ubiegania się przez zainteresowaną osobę o uzyskanie statusu uchodźcy na podstawie art. 2 lit. c) dyrektywy 2004/83, gdyż opcja ta była już otwarta dla każdego obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca znajdującego się na terytorium jednego z państw członkowskich.
- 73 Sformułowanie użyte pod koniec drugiego zdania art. 12 ust. 1 lit. a) owej dyrektywy, zgodnie z którym zainteresowane osoby są uprawnione, „aby ipso facto stać się beneficjentami [tej] dyrektywy”, byłoby całkowicie pozbawione sensu i skuteczności (effet utile), gdyby jego jedynym celem miało być powtórzenie, że osoby, które nie zostały pozbawione możliwości uzyskania statusu uchodźcy na mocy pierwszego zdania tego ust. 1 lit. a), mogą powołać się na przepisy owej dyrektywy, aby doprowadzić do tego, że ich wniosek o nadanie statusu uchodźcy zostanie rozpatrzony na podstawie wskazanego art. 2 lit. c).
- 74 Z pełnego brzmienia drugiego zdania art. 12 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2004/83 wynika ponadto, że ze względu na to, iż położenie osób, których przepis ten dotyczy, nie zostało ostatecznie uregulowane, osoby te mogą uzyskać status uchodźcy, jeżeli z jakichkolwiek powodów są prześladowane w rozumieniu art. 2 lit. c) tej dyrektywy. Jeżeli natomiast, jak w sytuacjach rozpatrywanych w postępowaniu głównym, położenie zainteresowanych osób nie zostało uregulowane, a pomoc, z jakiej one korzystały, ustała z przyczyn niezależnych od ich woli, okoliczność, że osoby takie są w tej konkretnej sytuacji uprawnione, aby „ipso facto stać się beneficjentami [tej] dyrektywy”, musi z konieczności mieć skutki szersze aniżeli te, które wynikają z samego tylko faktu, że osoby owe nie zostały pozbawione możliwości uzyskania statusu uchodźcy, pod warunkiem spełnienia przesłanek wskazanych w art. 2 lit. c).
- 75 Trzeba jednak w tym względzie uściślić, że okoliczność, iż dana osoba może ipso facto stać się beneficjentem wspomnianej dyrektywy w rozumieniu jej art. 12 ust. 1 lit. a), nie oznacza, jak słusznie zauważyły rządy węgierski i niemiecki, przyznania jej bezwarunkowego prawa do uzyskania statusu uchodźcy.
- 76 Z oczywistych względów osoba, która nie może ipso facto stać się beneficjentem dyrektywy 2004/83, nie musi więc wykazywać, że obawia się prześladowania w rozumieniu jej art. 2 lit. c), choć musi złożyć, podobnie jak skarżący w postępowaniu głównym, wniosek o uzyskanie statusu uchodźcy, który musi być rozpatrzony przez właściwe organy państwa członkowskiego odpowiedzialnego za jego rozpatrzenie. W ramach oceny owego wniosku organy te muszą zbadać nie tylko to, czy wnioskodawca rzeczywiście korzystał z pomocy UNRWA (zob. w tym zakresie ww. wyrok w sprawie Bolbol, pkt 52) i czy pomoc ta ustała, lecz również to, czy w przypadku owego wnioskodawcy nie zachodzi którakolwiek z podstaw wyłączenia określonych w art. 12 ust. 1 lit. b) lub w art. 12 ust. 2 i 3 tej dyrektywy.

- 77 Trzeba też dodać, iż art. 11 ust. 1 lit. f) dyrektywy 2004/83 w związku z jej art. 14 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że dana osoba traci status uchodźcy, jeżeli w związku z ustaniem okoliczności, w których została uznana za uchodźcę, jest w stanie powrócić na obszar działań UNRWA, na którym wcześniej stale zamieszkiwała (zob. w tym zakresie analogicznie wyrok z dnia 2 marca 2010 r. w sprawach połączonych C-175/08, C-176/08, C-178/08 i C-179/08 Salahadin Abdulla i in., Zb.Orz. s. I-1493, pkt 76).
- 78 Należy wreszcie uściślić, że interpretacja sformułowania „uprawnione, aby ipso facto stać się beneficjentami [...] dyrektywy”, która wynika z pkt 70–76 niniejszego wyroku, nie oznacza, wbrew twierdzeniom wielu rządów, które przedstawiły Trybunałowi uwagi w niniejszej sprawie, dyskryminacji zakazanej na gruncie zasady równego traktowania ustanowionej w art. 20 karty.
- 79 Ponieważ uzyskanie przez osoby ubiegające się o azyl statusu „uchodźcy” w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2004/83 wymaga posiadania przez nie uzasadnionych obaw przed prześladowaniem, osoby te znajdują się w sytuacji odróżniającej je od osób, które, jak skarżący w postępowaniu głównym, korzystały z pomocy UNRWA przed opuszczeniem obszaru działań tej agencji i przed złożeniem wniosku o udzielenie azylu w państwie członkowskim, jako że zasada równego traktowania nie wymaga, aby osoby takie były traktowane w takim sam sposób jak osoby, które, jak skarżący w postępowaniu głównym, korzystały z tej pomocy.
- 80 Należy w tym względzie podkreślić, że mając na uwadze szczególną sytuację uchodźców palestyńskich, państwa sygnatariusze konwencji genewskiej celowo postanowiły w 1951 r. przyznać im szczególne traktowanie, które znalazło wyraz w art. 1 ust. D tej konwencji, do której odsyła art. 12 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2004/83.
- 81 Z powyższych względów na pytanie pierwsze trzeba odpowiedzieć, iż art. 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy właściwe organy państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosków o azyl ustaliły, iż wnioskodawca spełnia wymóg ustania ochrony lub pomocy UNRWA, uprawnienie, aby „ipso facto stać się beneficjentami [tej] dyrektywy”, implikuje konieczność uznania wnioskodawcy przez to państwo członkowskie za uchodźcę w rozumieniu art. 2 lit. c) tej dyrektywy i automatycznego przyznania mu statusu uchodźcy, pod warunkiem że do wnioskodawcy tego nie znajdują zastosowania art. 12 ust. 1 lit. b) lub art. 12 ust. 2 i 3 tej dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

- 82 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako os[ób], które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony, oraz zawartości przyznawanej ochrony należy interpretować w ten sposób, że ustanie ochrony lub pomocy organu lub agencji Narodów Zjednoczonych innych niż Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (UNHCR) „z jakichkolwiek powodów” odnosi się też do sytuacji, w której osoba, która rzeczywiście korzystała z tej ochrony lub pomocy, przestaje z niej korzystać z przyczyn pozostających poza jej kontrolą i niezależnych od jej woli. Właściwe organy krajowe państwa odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu złożonego przez taką osobę

winne są ustalić, na podstawie indywidualnej oceny każdego wniosku, czy osoba ta została zmuszona do opuszczenia obszaru działań tego organu lub tej agencji, co ma miejsce, w przypadku gdy bezpieczeństwo osobiste tej osoby było poważnie zagrożone, zaś właściwa agencja nie miała możliwości zapewnienia jej na tym obszarze warunków do życia zgodnych z zadaniami, których wykonanie zostało jej powierzone.

- 2) Artykuł 12 ust. 1 lit. a) zdanie drugie dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy właściwe organy państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosków o azyl ustaliły, iż wnioskodawca spełnia wymóg ustanienia ochrony lub pomocy Agencji Narodów Zjednoczonych dla Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (UNRWA), uprawnienie, aby „ipso facto stać się beneficjentami [tej] dyrektywy”, implikuje konieczność uznania wnioskodawcy przez to państwo członkowskie za uchodźcę w rozumieniu art. 2 lit. c) tej dyrektywy i automatycznego przyznania mu statusu uchodźcy, pod warunkiem że do wnioskodawcy tego nie znajdują zastosowania art. 12 ust. 1 lit. b) lub art. 12 ust. 2 i 3 tej dyrektywy.

Podpisy